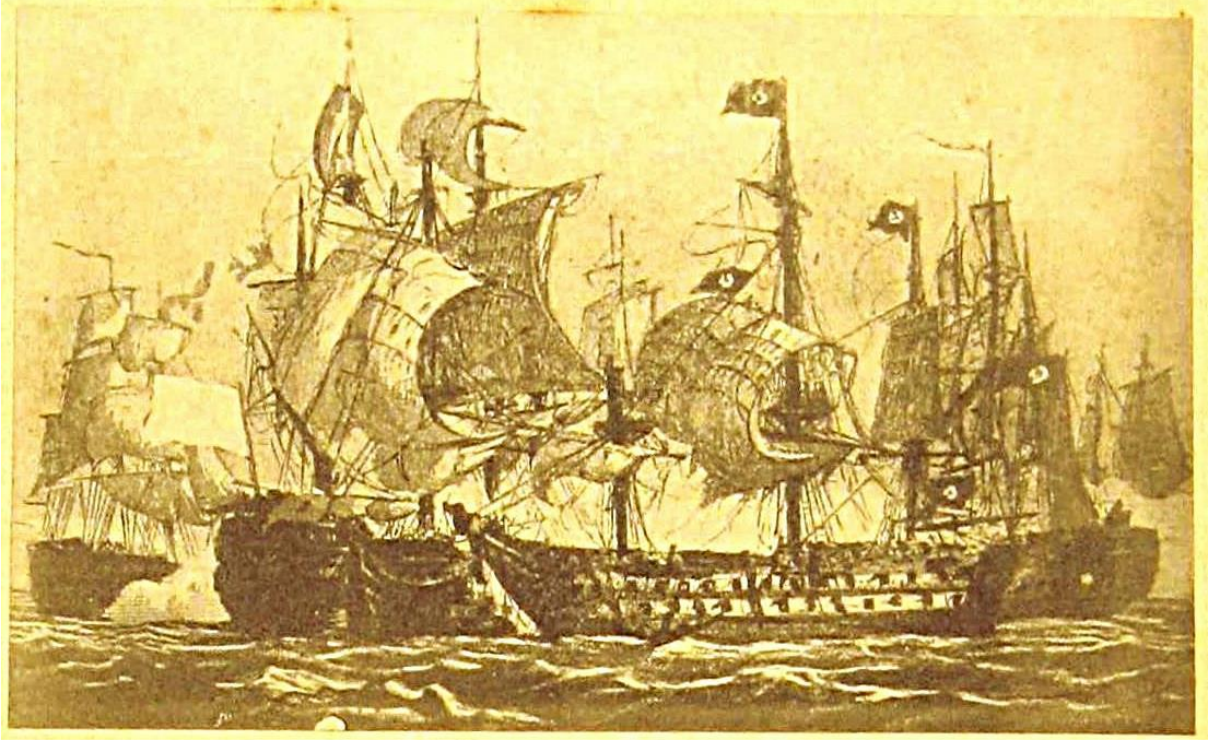

ÇEŞME DENİZ SAVAŞI

Çeşme savaşı denizcilik tarihimizde yaşadığımız bozgunlardan bir olarak yer almıştır. Yaşanış şekli ise ibret alınması gereken hikâye barındırmaktadır. Ancak ibret alınmadığı için aynı şekilde limanda/körfezde bulunan donanmamız Navarin’de ve sonrasında Sinop’ta da aynı şartlarda aynı akıbeti yaşamışlardır. Dilimizde bir söz vardır ya: Görünen köy kılavuz istemez” diye, o misal ben bildiğimi yaparım diyen Kaptan-ı Derya bu kararı ile donanmamızın kapana kısılmasına sebep olmuştur. Üstelik donanmada komutan bulunan Cezayirli Gazi Hasan Paşa donanmamızın limana demirletildiğini işitince yaralı olduğu halde yatağından kalkıp gelerek Kaptan-ı Derya’ya kararının sakıncalarını anlattığı halde sözü dinlenmemiştir. Netice İngiliz destekli Rus donanması dar yapıdaki Çeşme Limanında sıkışık vaziyette duran donanmamızın haberini alınca ani baskın ile tamamını yakıp batırmıştır.

Ancak bu olaydan sonra tarih sahnesine Cezayirli Hasan Paşa olarak bilinen bir donanma komutanına ve Kaptan-ı Derya çıkmıştır. Onun kısa hikâyesi de okunan metinde bulunmaktadır.

Bu konuyla ilgili olarak okunup, Osmanlı Türkçesi’nden çevirisi yapılan kitapla ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir.

Muhârebat-ı Bahriye-i Osmaniye, Müellifi Bahriye Fen Komisyonu Azasından Kolağası Süleyman Nutku¹, İstanbul Sene 1307 (1891)

¹ Süleyman Nutku (1853-1924), Osmanlı askeri ve yazarı. 1875 yılında Üsteğmen rütbesiyle Osmanlı Donanması’na katıldı. Değişik savaş gemilerinde görevli olarak Karadeniz ve Akdeniz’de bulundu. 1890 yılında ilk kez Deniz Mecmuası’nı çıkardı. 1897 yılında Deniz Müzesi’ni kurdu. 27 Temmuz 1902 tarihinde 25 ciltlik Büyük Britannica Ansiklopedisi’ni Türkiye’ye getirmeye teşebbüs ettiği için II. Abdülhamid tarafından Preveze’ye sürgün edildi. 1911 yılında Kaymakam rütbesiyle emekli edildi. Emekliliğinde, 1923 yılına kadar geçen süre içerisinde Osmanlı Kaptan ve Makinistler Cemiyeti’ni kurdu. Deniz Gazetesi’ni çıkarmaya başladı. Meteoroloji Teşkilatı’nı kurarak 1,5 sene yönetti. Kılavuzluk Teşkilatı’nı kurdu ve boğazlardaki seyir düzenini yapılandırdı. 1924 yılında İstanbul’da öldü.

Belge Çözümü

(1182) Hicri (1768) Miladi senesi Rusyalılara ilan-ı harp olunmuş ve ilk hamlede her cihette galebe (üstünlük) Osmanlılar tarafında kalmış ise de muahharen şitanın hululüyle (kışın gelmesiyle) Osmanlı serhatleri (sınırları) muhafazasız ve erzak ve mühimmatsız kaldığından Rusyalılar serbest harekete meydan bulmuşlardı. Rusya, Bahr-i Siyah'da (Karadeniz'de) devleti işgal edecek mertebede kuvve-i bahriyeye malik (sahip) değil idiyse de Bahr-i Baltık'ta bulunan donanmasını İngiltere, Flemenk², Venediklilerden iştirak ve isticar ettiği (satın aldığı ve kiraladığı) gemiler ve zabitan ve taifeleriyle takviye edip Bahr-i Sefid'e irsal eylemişti (ulaştırmıştı). İbtida (başta) Mora sahillerine inip rüesa-yı Yunaniden (Yunan reislerinden) (Papasoğlu) ve (Penahi) vasıtasıyla müsteid-i fesad olan (fitne çıkarmaya müsait olan) (Manya) eşkiyasını bi'l-idlal isyan ettirmiş ise de Sadr-ı Esbak Memişzâde Mehmed Paşa Mora Seraskeri nasb olunmakla (atanmakla) eşkiya-yı mezkûre takib ve tedib edilmiş ve Kapudan-ı Derya bulunan Hüsameddin Paşa dahi donanma-yı hümayunu bi'l-istishab (yanına alarak) Bahr-i Sefid'e azimet eylemişti (gitmişti).

(1770) Miladi senesi Haziran'ının yedinci ve (1184) Hicri Safer'inin yirmi-üçüncü günü (Orlof) nam Rusya admiralinin taht-ı kumandasındaki donanma Sakız önlerinde donanma-yı hümayuna mülâki oldu (kavuştu). Donanma-yı hümayun Sakız ceziresiyle (adasıyla) Anadolu sahili beyninde (arasında) münasip bir mevki tutmuş idi. Yüz top çeker bir üç ambarlı ile doksan altı top çeker bir, seksen top çeker dört, yetmiş dört top çeker bir, yetmiş top çeker bir, altmış top çeker altı kıt'a kalyon³ ve iki kalita⁴, on beş kadirga⁵, sekiz firkateden⁶ ibaret ki cem'an yirmidokuz gemi idi. Rusya donanması ise on kalyon ile on kıt'a firkateyn⁷ ve çend (birkaç) kıt'a ufak gemiden mürekkep idi (oluşmaktaydı). Muharebenin ibtidasında (savaşın başında) Osmanlılar galip idi. Ale'l-husus Kapudane-i Hümayun Cezayirli Hasan Paşa'nın şecaat-ı harikuladesi Osmanlı bahriye tarihi sahâyifini (sayfalarını) tezyin eden (süsleyen) vakayidendir (olaylardandır).

Şöyle ki: Kapudan Paşa düşmandan uzak bir mesafede durmakta iken (istihkâmlar tesis etmek bahanesiyle karaya çıkmış olduğu daha sahihtir) ibtida-yı muharebede (savaşın başında) Hasan Paşa'nın süvar olduğu (bindiği) geminin dümeni gülle isabetiyle kırıldığından Rusya admiral gemisiyle rampa olup hunrizane (kandökücü) muharebeye başlamış idi. Sefine-i mezkûre birkaç defa zabt olunup tekrar düşman tarafından istirdad olunmuş (geri alınmış) ve nihayet galebeden (üstünlükten) ümidi kalmamakla gemiye ateş vermiştir (yakmıştır). Rusya admiralisi (Orlof) filika ile diğer bir firkateyne nakil etmiş ve Hasan Paşa birkaç yerinden yaralı olduğu halde son dereceye kadar güvertede ateşin itfasına (söndürülmesine) say' edip (çalışıp) nihayet Ahmed namında bir bahadırın yardımıyla sahile çıkmış ve müteakiben gemiler dahi berheva (ziyan) olmuştur. Bu dâhiye (felaket) üzerine muharebeye fasıla verilmiş ve Osmanlılar Riyale Cafer Bey tarafından verilen emir üzerine Çeşme limanına girmiş ve liman-ı mezkûrun vüs'atsizliğine (dar oluşuna) binaen birbirlerine gayet yakın olarak demirlemiş idi. Hasan Paşa

² Felemenk, Kuzeybatı Avrupa'da Ren Irmağı deltası çevresindeki "Çukur Ülkeler" de yer alan şimdiki Hollanda ile Belçika'nın kurulmasına kadar varlığını sürdüren çeşitli kontluk ve dukalıklar ve sonra doğan devlete 1830 yıllarına kadar verilmiş olan addır.

³ Buharlı gemilerin icadından önce hem yelken hem kürekle yürütülen, iki veya üç ambarlı ahşap savaş gemisi.

⁴ Eskiden kalyon cinsinden gemi. Yük gemisi olarak kullanılanları da vardır.

⁵ Hem yelken hem kürekle giden, hızlı, idaresi kolay, 25 oturaklı eski bir savaş gemisi çeşidi.

⁶ Buharlı gemilerin icadından önce Osmanlılar'ın savaşlarda gözetleme, karakol, haberleşme, büyük gemileri çekme gibi işlerde kullandıkları, 10–17 çift kürekle veya yelkenle hareket eden, bir ambarlı, uzun, dar, süratli teknelere verilen isim.

⁷ Buharlı gemilerin icadından önce kullanılan, hem güvertesinde hem ambarında top bulunan, otuz iki, elli veya yetmiş dört toplu, üç direkli, korvetten büyük, süratli yelkenli savaş gemisi.

donanma-yı hümayun'un Çeşme limanına girdiğini istihbar ettikde (haber aldığıında) yaralı olduğu halde hemen karşıya geçip, böyle dar bir limanda bulunmaktan tevellüt edecek (ileri gelecek) netayiç-i vahimeyi Kapudan Paşa'ya arz ve beyan ve denize çıkılması için pek çok ısrar edildiyse de paşa-yı müşarün-ileyh tekrar muharebe etmekten içtinap (çekinip) ile gemilerin limandan çıkmasını kat'iiyyen men' eylemişti.

Rusya admirali Orlof'un maiyetinde bulunan İngiliz erkân-ı harp zabitleri (subayları) hemen o gece Çeşme'ye gidip abluka edilir ise galebe-i kâmileye (kesin üstünlüğe) nâil olacaklarını bi'l-ittifak beyan ettiklerinden bunların tavsiyesi üzerine Rusyalılar liman-ı mezkûru ablukaya müsaraat etmişler (başlamışlar idi. Cermanya (Almanya) müverrihlerinden (tarihçilerinden) (Şilozer) Çeşme'de vukua gelen işbu harekât harbiye-i bahriyede Rusyalıların galebesini (üstünlüğünü) donanma-yı mezkûrda müstahdem İngiliz zabitlerinin (subaylarının) tedâbir-i sâibe (doğru tedbirler) ve icraat-ı gayuranelerine (gayretli çalışmalarına) atf eder. Şöyle ki: Üç nefer İngiliz zabitanından (Alfonston) namındaki zabıt Çeşme limanının abluka limanını tertip ve Osmanlıları her taraftan top altına almak üzere sefâini mevâki-i mahsusasına (özel mevkiine) demirletip hatt-ı harbi (harp hattını) tanzim etmeye (düzenlemeye) memur idi. (Garağ) namındaki zabıt topçuların harekâtına nezaret edip (Dağdal) namındaki Yüzbaşı dahi Osmanlı donanmasını ihraka sebeb-i müstakil olan ateş gemilerini limana sevk ve isal vazifesini deruhte etmişti. Ateş gemisi matlup olan (istenen) noktaya vâsıl olmadan (ulaşmadan) (Dağdal)'a refakat eden Rusyalılar kendilerini denize atıp firar ederek merkumu yalnız başına bıraktıkları halde (Dağdal) mezkûr gemiyi Osmanlı donanması içerisine girinceye kadar yalnız başına sevk ve tahrik edip bir gemi tutuşturduktan sonra yüzerek avdet eylemiş (dönmüş) ve akabinde ateş her tarafa sirayet edip kırk toplu bir gemi ile beş çektirme kurtulup bunlar da Rusyalılar tarafından zabt olunmuştur. İşte bu muzafferiyet-i gayr-ı memuleye nâil olan (beklenmedik zafere kavuşan) Orlof'a (Çeşmeği) unvanı ita kılınmıştı (verilmişti). Alfonston akib-i vak'ada (olayın arkasından) Bahr-i Sefid Boğazına azimetle (giderek) harben mürur olunup (geçilip) İstanbul'un tehdit edilmesini tavsiye etmiş ise de Orlof izâa-i vakt ettiğiinden (vakit geçirdiğinden) bilahare vaki olan teşebbüsleri de muvaffakiyet-pezir olamamıştır (başarı kazanamamıştır). Zira Çeşme mağlubiyeti İstanbul'a aks ettikde (ettiğinde) Moldovancı Ali Paşa Rumeli'den celb olunup (getirilip) (Baron dö Tott)⁸ nam Fransız ceneralıyla beraber boğazın tahkim ve muhafazasına gönderilmişti. Ali Paşa boğaza vusulü akabinde kalelerin yeni tamir olunduğuna bir işaret olmak üzere kısım-ı haricisini (dış kısmını) beyaz badana ettirmiş ve Fransız ceneralinin tenbihiyle iki Avrupa ve iki Asya sahiline dört istihkâm tesis edip boğazdan ubura (karşı yakaya) tasaddi edecek (saldıracak) düşman sefâinini (gemilerini) dört taraftan ateş altına almıştır.

⁸ Baron deTott, François: II. Ferenc Rakoczi ile Türkiye'ye iltica ederek daha sonra Berceşenyi hafif süvari tümeniyle Fransa'ya giden ve orada baronluğa yükseltilen bir Macar asilzadesinin oğludur. 17 Ağustos 1733'te Fransa'nın Chamigny köyünde doğdu. Genç yaşta babasının bulunduğu tümene katılarak 1754'te teğmen oldu. Fransa tarafından Osmanlı Devleti nezdine elçi tayin edilen eniştesi Vergennes'in sekreteri sıfatıyla 1755'te İstanbul'a geldi. Aslında Fransız hükümeti tarafından kendisine Türkçe öğrenme, Osmanlı Devleti'nin durumunu inceleme ve özellikle Kırım ile ilgili bilgi toplama görevi verilmişti. 1763'te Paris'e dönen Baron de Tott üç yıl sonra İsviçre'nin Neuchatel bölgesine temsilci tayin edildiyse de kısa bir süre sonra buradan ayrılması istendi. Kendisine Saint Louis nişanı ve binbaşılık rütbesi verilerek 1767'de Kırım hakkında incelemelerde bulunmak ve Tatarlar'ı Ruslar'a karşı kıskırtmak amacıyla Fransız hükümeti tarafından Kırım Hanlığı'na konsolos olarak gönderildi. Burada bulunduğu sırada 1768'de patlak veren Osmanlı-Rus savaşının çıkmasında önemli rol oynadı. 1769'da Kırım Han'ının başlattığı başarılı askerî harekâta gözlemci olarak katıldı. Aynı yıl Kırım'dan ayrılarak tekrar İstanbul'a geldi ve Osmanlı hükümeti tarafından, Çeşme bozgunundan sonra Çanakkale'yi zorlayan Rus donanmasına karşı Boğaz'ı tahkim etmekle görevlendirildi (1770); o da burayı tahkim etti ve Rus amirali Orlov'a karşı savundu.

<https://www.sabah.com.tr/sozluk/biyografi/baron-detott-francois-kimdir>

(Orlof) boğazdan mürur etmek (geçmek) üzere birinci kaleyi haylice tazyik ettiği halde hiçbir rahne iras edemeyip (gedik açamayıp) kendisi ziyade zarardide olarak (zarar görerek) ric'ate (geri çekilmeye) mecbur olmuş ve Limni ceziresine (adasına) gidip kaleyi muhasara ve zabt etmişti. Bu havadis-i mukadere İstanbul'a vâsıl olduğu esnada Cezayirli Hasan Paşa'nın yaraları iltiyam-pezir olarak (iyileşerek) icra-yı vazifeye iktidar kesb etmiş (görev yapabilecek duruma gelmiş) olduğundan müşarün-ileyh bi'l-hassa huzur-ı Sadr-ı Azamiye çıkıp muavenet ettiği halde Limni ceziresini (adasını) düşman yedinden istirdad edeceğini (geri alacağını) ve bu hususta asker ve donanmaya lüzum olmayıp ancak İstanbul ahalisinden cem' ve tahrir edeceği dört bin nefere lüzumu olan kılınc ve tüfenk ve tabanca gibi esliha-i hafifenin itasıyla (verilmesiyle) erfad-ı mezkûreyi cezireye nakil için sahil kayıklarının bi'l-icar (kiralanarak) ihzarı (hazırlanması) hususunda kendisine muavenet olunmasını (yardım edilmesini) rica eyledi. Bu hususta Vezir-i Azamın muvafakatını istihsal ettikde (onayını aldığından) vakit zayi etmeyip tedarik ettiği dört bin neferi bi't-techiz Limni ceziresine (adasına) azimet eyledi (gitti).

Cezayirli Hasan Paşa Limni ceziresine azimet etmek üzere hazırlıkta iken müşarün-ileyhin teşebbüsâtından devlete dostluk izhar eden Fransa elçisi (Baron dö Tott) haberdar oldukda (olduğunda), Sadr-ı Azama (Sadrazama) müracaatla Hasan Paşa'nın teşebbüsü akilane ve durendişâne (tedbirli) bir hareket olmayıp bu türlü tedbirler ile Rusyalıların Limni'den tardı (kovulması) mümkün olamayacağını ve beyhude (boş yere) asker telef edileceğini samimi bir suretle beyan etmiş ve vezir-i felatun tedbir (tedbirli vezir) ise muma-ileyhe mukabeleten (karşılık olarak) "Bende Hasan Paşa'nın bu hareketinin fenn-i harbiye muhalif bir hareket-i mecnunaneden ibaret olduğunu biliyor isem de Hasan Paşa muvaffak olur ise nime'l-matlup (tam istenilen) olamadığı surette İstanbul'u dört-bin derbederden tahliye edecektir" diye beyan-ı efkâr ile (düşüncesini açıklayarak) sefiri iskat eylemişti (susturmuştu). Halbuki bu eski gemici bu gibi işlerin ne suretle muvaffakiyet-pezir (başarılı) olacağını Sadr-ı Azam'dan ve Baron cenâblarından daha iyi bilir idi.

Müşarün-ileyh düşmana görünmeden cezirenin şark tarafına yanaşıp askeri karaya çıkardı. Bu Teşrin-i-evvel'in üçüncü günü ale's-sabah bağteten (aniden) Rusyalılar üzerine hücum edip kaleyi istirdat (geri alıp) ve düşmanı telefât-ı kesireye duçar eylediği halde firara ictisar eyledi (kaçmaya kalkıştı). Bu hareket-i merdane İstanbul ahalisinin telaş ve helecanını (heyecanını) def'e ve Cezayirli Hasan Paşa'nın îtilâ-yı şân ve şöhretine (şân ve şöhretinin yükselmesine) vesile olarak Kapudan Paşalık ve Boğaz Muhafızlığı merâtibiyle (rütbesiyle) mazhar-ı taltif buyuruldu. Muma-ileyhin cezire-i mezkûrenin istirdadı (bahsedilen adanın geri alınması) hususunda izhar ettiği (meydana koyduğu) şecaat ve metanetin (yiğitlik ve sağlamlığın) bir misali de Çeşme muharebesinde görülmüş ve düşmana galebeyi intaç eylemiş (üstün gelmeyi sağlamış) ise de Kapudan Paşa Gazi-i müşarün-ileyhin vesâyâ-yı bahadırânesine ihale-i sem'i itibar etmeyip (kabul etmeyip) donanmayı fen-i harp hilafında (aykırı olarak) Çeşme gibi bir dar limana idhal etmiş (sokmuş) ve düşmanın zuhurunda (ortaya çıkışında) bir veçhile harekete mecal bulamamış olduğundan cümleten ihrakına (tamamının yanmasına) ve bunca nüfusun itlafına (yok olmasına) sebep olmuştur.

Hasan Paşa Limni ceziresini (adasını) istirdad edip (geri alıp) İstanbul'a avdet ettikde (döndüğünde) mevcut olan gemileri tamir ve çend (birkaç) kıt'a kalyon ve yirmi çektiriden ibaret bir donanma tertip etmiş ve bunları mücerreb (denenmiş) ve muallim (öğrenen) gönüllüler ile techiz ederek (donatarak) denize çıkıp Monduros (Limni'dedir) limanı civarında

Orlof'un taht-ı kumandasında bulunan donanmaya bi't-tesadüf (raslarak) muharebeye tutuşmuştur. Muharebe-i mezkûrede her iki taraf zayıat-ı azimeye giriftar olup (büyük zarar görüp) Orlof ve müsteşarları ise daha ziyade muharebede devam kat'iyen bâdi-i izmihlâl (kesin yok oluş) olacağını derk ve iz'an ettikleri (anladıkları) cihetle firara şitâban olmuşlar (kaçmaya acele etmişler) idi. Halbuki işbu muharebe-i saniyede dahi Osmanlılara galebe ettiklerini (üstün geldiklerini) Avrupa'ya îlân ve işâa eylemişler (yaymışlar) ise de müverrih-i meşhur (meşhur tarihçi) (Don Hammer) vak'a-i mezkûreyi mufassalen tahrir (ayrıntılı olarak yazmış) ve beyan ve Osmanlıların galibiyeti hakikatini ispat ve ityan etmiştir (ispat ederek dile getirmiştir). Bundan sonra Orlof'un cesareti kırılmış ve hiçbir işe muvaffak olamamıştır. Mısır'da Ali Bey'i ve Akka'da Şeyh Tahir'i ele alıp bazı mertebe ihlal-i asayişe sebep olmuş ise de her ikisi de duçar-ı ceza olup bununla beraber Rusyalıların Akka'da müttefiklerine ianeten (yardım olarak) karaya çıkardığı dört-yüz neferden ferd-i âferîde (hiç kimse) kurtulmayıp itlaf (yok) edilmiştir.

Hasan Paşa an-asıl İran hududunda sakin kabâilden (kabilelerden) olup sagir-i sininde (küçük yaşında) harp üserası (esiri) meyanında (arasında) İstanbul'a getirilmiş ve hadd-i buluğa vâsıl oluncaya (ulaşmıncaya) kadar (Tekfurdağı'nda)⁹ bir zât nezdinde terbiye olmuştur. Ba'dehu (sonra) kendi arzusuyla tüccar gemilerine taifeliğe dehalet ve Cezayir'e azimet edip (gidip) vedia-i dest-i maşiyet olan şecaat-ı müfrita (aşırı yiğit) ve zekâ-yı fevkaladesi sayesinde az vakit içinde kesb-i nam ve şöhret ederek Cezayir'de liman reisliği gibi bir mertebe-i mu'tenayı ihraz eylemiştir (seçkin bir mertebe kazanmıştır). Muahharen Cezayir dayılarıyla beynlerinde (aralarında) tahaddüs eden (çıkan) adavet (düşmanlık) ve rekabet sebebiyle İtalya'ya firar edip İstanbul'a gelmiş ve ümerâ-yı bahriye silkine (deniz beyleri mesleğine) dâhil olmuştur. Yevmen fe yevmen nevaziş (günden güne gönül alma) ve iltifat-ı Devlet Ebed Müddet'e nail olup Çeşme muharebesinde görülen cesaret ve dilaverliği ve müteakiben Limni ceziresini (adasını) düşmandan tahlis (kurtarma) emrinde ihtiyar ettiği fedakârlık üzerine rütbe-i vezâretle Kapudan-ı Derya olmuş ve ism-i samilerine gazilik nam besâlet (yiğitlik) ittisamı (nişanı) ilave kılınmıştır.

Ba'de'l-musâlaha (barış anlaşmasından sonra) Devlet-i Osmaniyece bir kuvve-i kâfiye-i bahriyeye malik (sahip) olmak ne derecelerde ehem ve elzem olduğu Hasan Paşa'ya malum olduğundan donanmanın ıslah ve takviyesine müdebbirâne (gerekli tedbirleri alarak) ve hamiyetkârâneyi ve gayretten hali olmayıp ancak icraatında eski usule tatbikan bazı mertebeyi Rahmane şiddetler ve mücazatlar icrasını itiyad etmişti. Müşarün-ileyh her ne kadar ulum u fünunun gavamızına¹⁰ vakıf değil idiyse de fenn-i aşına olanlara layık olan hürmet ve sahabeti de ihmal etmediği gibi zekâvet-i tabiiye ve kuvve-i akliyesinin fevkaladeliliğiyle Avrupalıların Avrupalıların terakkiyat-ı fenniye (fenni ilerlemelerine) ve sanayi-i mevcude ve kavâid-i harbiyelerine (harp kurallarına) kesb-i vukuf ederek (anlayarak) bunları mevki-i istimale (kullanıma) koymakta izhar-ı kudret ve maharet eylemiş ve memalik-i şahanede sâkin ahali-i sahiliyeden (sahil halkından) silk-i bahriyeye (denizcilik mesleğine) elverişli olanları bi-hakkın anlamıştı. Donanma-yı hümayunun tamirat ve ıslahatını asrının terakkiyatıyla mütenasip (ilerlemeleriyle uyumlu) bir surette fiile çıkarmak için tedkikat-ı amika (enine boyuna inceleme) icra edip inşaatın mihver-i layıkında cereyanını ve zabitan-ı bahriyenin tedris ve

⁹ Tekirdağ, Bizans döneminde Bisante ve sonraları Rodosto adıyla anılmıştır. Kenti ele geçiren Türkler, şehre önceleri Rodosçuk, 18. yüzyıldan itibaren de Tekfur Dağı demeye başlamışlardır. Tekfur Ermeniceden alıntı bir sözcük olup Osmanlı Türkçesinde Hristiyan hükümdarlara verilen bir sandır. Aslı tagovar, anlamı ise taş taşıyandır. Cumhuriyetin ilanından sonra tekfur sözcüğü atılarak yerine sesçe benzeşen tekir getirilmiştir.
<https://tr.wikipedia.org/wiki/Tekirda%C4%9F>

¹⁰ Kolay anlaşılmayan, güç ve karışık şeyler. İncelikler, ince ve derin taraflar, nükteler, sırlar.
<http://www.lugatim.com/s/gavam%C4%B1z>

terbiyelerini ve askerinin telebbüs (giyim) ve taayyüşleri (geçinmeleri) hususatını bir nizam tahtına (altına) vaz' etmeye pek çok hizmetler etmişti. Bir İngiliz mimarı delaletiyle mevcut olan gemilerin eski usuldeki ağır ve istimali suubetli (kullanımı zor) armalarını¹¹ tanzim ve tahfif etmiş 8düzenlemiş ve hafifletmiş) ve gayet yüksek ve hantal bir surette olan kışlarını alçaltarak beher bordolarına iki sıra top vaz' eylemiştir (koymuştur). Müşarün-ileyhin semere-i sa'y ve gayreti (çalışmanın meyvesi) olarak donanma-yı hümayun kalyonları kırk kıt'a ya balığ olmuş (ulaşmış) ve sevâhil-i şahanenin düşman taarruzundan vikâyesiyçün (saldırısından kurtarılması için) devletin yüz kıt'a kalyona maliyeti lüzumunu atabe-i devlete inha eylemişti. Donanma-yı mezkûru garp ocakları veyahut Adriyatik denizinin sevâhil-i şarkiyesi sefinelerinde hizmeti sebk etmiş (geçmiş) mücerreb ce muallim efrad ile teçhiz ve marin (denizcilik) sınıfında istihdam olunmak üzere reayâ-yı Devlet-i Aliyye'den olan Hıristiyanlardan gemiciler tahrir eylemiştir (yazmıştır).

(1197) Hicri senesinde Rusyalıların Kırım'ı istilasıyla Sivastopol gibi bir mahfuz (korunmuş) ve İstanbul'a karib (yakın) limana ve az zamanda kuvvetli bir donanmaya malikiyetlerini (sahip olmalarını) nazar-ı dikkate alıp bir vak'a-i nagâh (ansızın bir olay) zuhurda (ortaya çıktığında) ve ale'l-husus mevsim-i şitada donanmanın mürettep ve mücehhez bulunmasıçün, sonbaharda seferden avdet olunup (dönülüp) gemiler tersaneye bağlandıkda (ulaşıldığında) efrad-ı bahriye dağıtılmayıp İstanbul'da bulundurulmasını muktezi (gerekli) gördüğünden, efrad-ı mezkûrenin beytutetlerine mahsus olmak üzere Kasımpaşa Bahriye Kışlası'nı bina eylemiştir. Bir taraftan bu gibi ıslahata say u ihtimam ettiği halde mevsim-i sayfda (yaz mevsiminde) dahi donanma ile denize çıkarak geçen muharebede Rusyalıların iğfaliyle isyan eden Mora ahalisini taht-ı itaate idhal ve bunların mezâliminden sevâhil ve Cezayir ahalisini tahlis ile (kurtararak) arçipel'in (takımadalar) emniyetini temin eylemişti. Muahharen (sonradan) Berrü'-ş-Şam'da isyan üzere olan Şeyh Tahir'in üzerine gidip birinci hamlede avanesini perişan ederek (Akka) kal'a-i mutenasını muhasara ve zabt eylemiş bu veçhile ahali-i beldeyi taht-ı itaate getirmişti. Müteakiben Mısır'da zulüm ve taaddileri (baskıları) derece-i nihayeye varan ümeranın terbiyelerine memur olup, donanma-yı hümayun ile İskenderiye'ye azimet ve (Reşid)'den nehren Mısır'a gidip (Rahmaniye) kasabasında usata galebe (asilere üstünlük) ile Mısır'a girmiş ve memleketin duçar olduğu mesâibi (musibetleri) def'e sa'y u gayret eylemiştir. İşte müşarün-ileyh Mısır'da iken Rusya'ya ilân-ı harp olunup ale'l-acele İstanbul'a celb olunduğundan naçar mümkün mertebe tedarikat görüp Bahr-i Siyah'a (Karadeniz'e) çıkmıştı.

Ahd-i Sultan Abdülhamid Han-ı Evvel

Rusyalılardan Kırım'ın istirdadı (geri alınması) niyet-i diyânet-peverânesiyle Kapudan Gazi Hasan Paşa'nın donanma-yı hümayun ile Bahr-i Siyah'a (Karadeniz'e) çıkması ve ihzar olunan (hazırlanan) bir kolorduyu dahi bahren (denizden) sevk etmesi hususuna irade-i şahane şeref-sudur eyledi.

Müşarün-ileyh bir hayli zamanlar memuren Mısır'da bulunduğundan donanmanın tertibat ve teçhizatı tersane kethüdası tarafından ifa olunmakla bu hususta arzusu veçhile ikmal-i noksana vakit bulamamıştı. Ancak hareketten...

¹¹ Bir gemide güverteden yukarıda bulunan direkler, serenler, yelkenler ve bunların üzerindeki ip ve halatlardan ibaret donanım. <http://www.lugatim.com/s/arma>

چشمه محاربه سی

(۱۱۸۲) هـ (۱۷۶۸) م سنه سی روسیه لیلره اعلان حرب اولنش وایک جمله ده هرجه تده غلبه عثمانلور طرفنده قالمش ایسه ده، مؤخرآ شتانیك حلولیه عثمانلی سرحدلری محافظه سز وارزاق ومهماسز قالدیغدن روسیه لیلر سر بست حر کته میدان بولمشلرایدی . روسیه ، بحر سیاهده دولتی اشغال ایده جک مرتبه ده قوه بجزیه به مالک دکل ای دیسه ده بحر بالطقده بولنان دونماسنی انکلتزه ، فلمنک ، وندیکیلر دن اشترا واستیجار ای تدیکی کیلر وضابطان وطائفه لیه تقویه ای دوب بحر سفیده ارسال ایلمشیدی . ابتدا موره ساحلرینه اینوب رؤسای یونانیه دن (پاپاس اوغلی) و (پناخی) واسطه سیله مستعدفساد اولان (مانیه) اشقیاسنی بالاضلال عصیان ای تدیمرمش ایسه ده صدر اسبق ممش زاده محمد پاشا موره سرعسکری نصب اولمغله اشقیای مذکوره تعقیب وتادیب ای دلش وقودان دریا بولنان حسام الدین پاشا دخی دونمای هایونی بالاستصحاب بحر سفیده عزیمت ایلمشیدی .

(۱۷۷۰) م سنه سی جزیراننک یدنجی و (۱۱۸۴) هـ صفرینک یکریمی اوچنجی کونی (اورلوف) نام روسیه آدمیرالنک تحت قومانده سنده کی دونما ساقز اوکلرنده دونمای هایونه ملاقی اولدی . دونمای هایون ساقز جزیره سیله اناطولی ساحلی بیننده مناسب بر موقع طومش ایدی . یوز طوپ چکر بر اوچ انبارلی ایله طقسان آلتی طوپ چکر بر ، سکسان طوپ چکر ، درت یتش درت طوپ چکر بر ، یتش طوپ چکر بر ، آلتش طوپ چکر آلتی قطعه قالیون وایکی قالیه ، اون بش قدرغه ، سکز فرقه دن عبارت که جمعاً یکریمی طقوز کمی ایدی . روسیه دونماسی ایسه اون قالیون ایله اون قطعه فرقتین وچند قطعه اوافق کیدن مرکب ایدی . محاربه نك ابتدا سنده عثمانلور غالب ایدی ؛ علی الخصوص قبودانه هایون جزایرلی حسن پاشانک شجاعت خارقه العاده سی عثمانلو بجزیه تاریخی صحیفنی تزیین ایدن وقایعدندر . شویله که : قبودان پاشا دشمندن اوزاق بر مسافه ده طور مقده ایکن - استحکاملر تأسیس ایتمک بهانه سیله قریه چیمش اولدینی دهاصحیحدر - ابتدای محاربه ده حسن پاشانک سوار اولدینی کینک دومنی کله اصابتیه قیرلدیغدن روسیه آدمیرال کیسیله رامپه اولوب خونریزانه محاربه به باشلامش ایدی . سفینه مذکوره برقاچ دفعه ضبط اونوب تکرار دشمن طرفندن استرداد اولنش ونهایت غلبه دن

امیدی قلامغله کی به آتش ویرمشد. روسیه آدمیرالی (اورلوف) فلکه ایله دیگر بر فرقتینه نقل آتش و حسن پاشا برقاچ یرندن یاره لی اولدینی حالده صوگ درجه یه قدر کوکرتیه ده آتشک اطفاسنه سعی ایدوب نهایت احمد نامنده بر بهادرک یاردمیله ساحله چقمش و متعاقباً کیلردخی بر هوا اولمشد. بوداهیه اوزرینه محاربه یه فاصله ویرلمش و عثمانلور ریاهه جعفر بک طرفندن ویریلان امر اوزرینه چشمه لیاننه کیرمش و ایمان مذکورک و سعتسز لکنه بناء بر بر لرینه فایت یقین اوله رق تیمورلمش ایدی. حسن پاشا دونمای هایونک چشمه لیاننه کیردیکنی استخبار ایتدکده یاره لی اولدینی حالده همان قارشویه کچوب، بویله طار بر لیانده بولمقدن تولد ایده جک نتایج و خیمه بی قپودان پاشایه عرض و بیان و دکزه چیقلمسی ایچون بک چوق اصرار ایلدیسده پاشای مشار ایله تکرار محاربه ایتمکدن اجتناب ایله کیلرک لیاندن چقمسنی تطیاً منع ایلمشیدی.

روسیه آدمیرالی اورلوفک معیتنده بولنان انکلز ارکان حرب ضابطلری همان اوکیجه چشمه یه کیدوب آبلوقه ایدیلور ایسه غلبه کامله یه نائل اوله جقلرینی بالاتفاق بیان ایتدکلرندن، بونلرک توصیه سی اوزرینه روسیه لیلر لیان مذکور آبلوقه یه مسارعت ایتشرا ایدی. جرمانیامؤرخلرندن (شیلوزر) چشمه ده وقوعه کلان اشبو حرکات حربیه بحر یه ده روسیه لیلرک غلبه سی دونمای مذکورده مستخدم انکلز ضابطلرینک تدابیر صابیه و اجرا آت غیورانه لرینه عطف ایدر؛ شویله که : اوج نفر انکلز ضابطانندن (آلفستون) نامنده کی ضابط چشمه لیاننک آبلوقه پلانی ترتیب و عثمانلورلی هر طرفدن طوب آلتنه آلتق اوزره سفائی مواقع مخصوصه سنه تیمورلدوب خط حربی تنظیم ایتمکه مأمور ایدی. (غراغ) نامنده کی ضابط طوبیچیلرک حرکاتنه نظارت ایدوب (داغدل) نامنده کی یوزباشی دخی عثمانلو دونمائی احراقه سبب مستقل اولان آتش کیلرینی لیانه سوق و ایصال وظیفه سی درعه ده ایتشیدی. آتش کیسی مطلوب اولان قطیه واصل اوله دن (داغدل) رفقت ایدن روسیه لیلر کندیلرینی دکزه آتوب فرار ایدرک مر قومی یالکز باشنه بر اقدقلری حالده (داغدل) مذکور کی بی عثمانلو دونمائی ایچروسنه کیرنجیه قدر یالکز باشنه سوق و تحریک ایدوب برکی طوشدیردقدنصره یوزه رک عودت ایلمش و عقبنده آتش هر طرفه سرایت ایدوب فرق طوبیل برکی ایله بش چکدرمه قورتیلوب بونلرده روسیه لیلر طرفندن ضبط اولمشد. اشته بومظفریت غیر مأمولیه نائل اولان اورلوفه (چشمسکی) عنوانی اعطا قلمشیدی. آلفستون عقب وقه ده بحر سفید بوغازینه عزیمتله حرباً مرور اولنوب استانبولک تهدید ایدلمسینی توصیه ایتش ایسه ده اورلوف اضاعه وقت ایتدیکندن بالاخره واقع اولان تشبثلری ده موفقیت پذیر اوله مامشد. زیرا چشمه مغلوبیتی استانبوله عکس ایتدکده مولدو وانجی علی پاشا روم ایلیدن جلب اولنوب (بارون ده توت) نام فرانسز جنرالیه برابر بوغازک تحکیم و محافظه سنه کوندرلمشیدی. علی پاشا بوغازه وصولی عقبنده قلعه لرک یکی تعمیر اولدیغنه بر اشارت اولتی اوزره قسم خارجیسی بیاض بدان ایتدیرمش

وفرانسز جزائرک تنسیبیه ایکی اوروپا وایکی آسیا ساحلنه درت استحکام تأسیس ایدوب بوغازدن عبوره تصدی ایده جک دشمن سفائی درت طرفدن آتش آلتنه آلمشدر .

(اورلوف) بوغازدن مرور ایتمک اوزره برنجی قلعهی خلیجه تضیق ایندیکی حالده هیچ بر رخته ایراث ایده میوب کندوسی زیاده ضرر دیده اولهرق رجته مجبور اولمش ولیمنی جزیره سنه کیدوب قلعهی محاصره وضبط ایتمشیدی . بوحوادث مکدره استانبوله واصل اولدینی اثناسده جزایری حسن پاشانک یارملری التیام پذیر اولهرق اجرای وظیفهیه اقتدار کسب ایتمش اولدیغندن مشار الیه بالخاصه حضور صدر اعظمی به چیقوب معاونت ایندیکی حالده لیمنی جزیره سنی دشمن یدندن استرداد ایده جکی وبوخصوصه عساکر و دونمایه لزوم اولیوب آنجق استانبول اهالیسندن جمع وتحریر ایده جکی درتیک نفره لزومی اولان قلنج وتفنگ وطباخچه کی اسلحه خیفه نك اعطایله افراد مذکوریه جزیره به نقل ایچون ساحل قایق لرینک بالایجار احضاری خصوصده کندوسنه معاونت اولمنسی رجا ایلدی . بوخصوصه وزیر اعظمک موافقتی استحصال ایتمکده وقت صنایع آیوب تدارک ایندیکی درتیک نفری بالتجهیز لیمنی جزیره سنه عزیمت ایلدی .

جزایری حسن پاشالیمنی جزیره سنه عزیمت ایتمک اوزره حاضر لقدمه ایکن مشار الیهک تشبثانندن دولته دوستلق اظهار ایدن فرانسه ایلیچیمی (بارون ده توت) خبردار اولدقدمه ، صدر اعظمه مراجعتله حسن پاشانک تشبثاتی عاقلانه ودور اندیزانه بر حرکت اولیوب بودرلو تدبیرلر ایله روسیه لیلرک لیمیندن طردی ممکن اولمه جغنی و بیهوده عسکر تلف ایدیله جکی صمیمی بر صورتله بیان ایتمش و وزیر فلاطون تدبیرایسه مومی الیه مقابله « بنده حسن پاشانک بو حرکتک فن حربه مخالف بر حرکت مجنونانه دن عبارت اولدیغنی بیلورایسه مده حسن پاشا موفق اولور ایسه نم المطلوب ، اوله مدینی صورتده استانبولی درتیک دربردن تخلیه ایده جکدر » دیو بیان افکار ایله سفیری اسکات ایلمشیدی ؛ حال بوکه بواسکی کیچی بوکی ایشلرک نه صورتله موفقیت پذیر اوله جغنی صدر اعظمدن وبارون جنابلرندن ده ایلو بیلور ایلدی .

مشار الیه دشمنه کورنمدهن جزیره نك شرق طرفنه یناشوب عسکری قره یه چیقاردی . و تشرین اولک اونجی کونی علی الصباح بقته روسیه لیلر اوزرینه هجوم ایدوب قلعهی استرداد و دشمنی تلفات کثیره به دوچار ایلدیکی حالده فراره اجبار ایلدی . بو حرکت مردانه استانبول اهالیسنک تلاش و خلجانی دفعه و جزایری حسن پاشانک اعتلای شان وشهرته وسيله اولهرق قبودان پاشالق وبوغاز محافظانی مراتبیه مظهر تطفیف بیوردی . مومی الیهک جزیره مذکورنک استردادی خصوصده اظهار ایندیکی شجاعت و متانتک بر مثالی ده چشمه محاربه سنده کورلمش و دشمنه غلبه یی انتاج ایلمش ایسه ده قبودان پاشا غازی مشار الیهک وصایای بهادرانه سنه احاطه سمع اعتبار آیوب دونماینی فن حرب خلافتده چشمه کی بر طار لیانه ادخال ایتمش و دشمنک ظهورنده بروجهله حرکت مجال بوله مامش اولدیغندن جمله احراقه و بونجه نفوسک اتلافنه سبب اولمشدر .

حسن پاشا لیمی جزیره سنی استرداد ایدوب استانبوله عودت ایتدکده، موجود اولان کیلیری تعمیر و چند قطعه قالیون و یکرمی چکدیریدن عبارت بردونما ترتیب ایش و بونلری مجرب و معلم کواکلیلر ایله تجهیز ایدرک دکره چیقوب موندورس (لیمیده در) لیمائی جوارنده اورلوفک تحت قومانده سنده بولنان دوئتمایه بالتصادف محاربه یه طوشمشدر . محاربه مذکورده هر ایکی طرف ضایعات عظیمه یه گرفتار اولوب اورلوف و مستشارلری ایسه دها زیاده محاربه ده دوام قطعاً بادی اضمحلال اوله جغنی درک واذعان ایتدکلری جهته فراره شتابان اولمشلر ایدی ؛ حالبوکه اشبو محاربه ثانیه ده دخی عثمانلورله غلبه ایتدکلری اوروپایه اعلان و اشاعه ایلمشلر ایسه ده مؤرخ مشهور (دون حامر) وقعه مذکورده بی مفصلاً تخریر و بیان و عثمانلورک غالبیتی حقیقتنی اثبات و اتیان ایشدر . بوندن صکره اورلوفک جسارتی قیرلش و هیچ برایشه موفق اوله مامشدر . مصرده علی بکی و عکاده شیخ ظاهری اله آلوب بعض مرتبه اخلاص اسایشه سبب اولمش ایسه ده هر ایکسیده دوچار جزا اولوب بونکله برابر روسیه لیلرک عکاده متفقارینه اعانه قره یه چیقاردینی درتیوز نوردن فرد آفریده قور تلمیوب اتلاف ایدمشدر .

حسن پاشا عن اصل ایران حدودنده ساکن قبائلدن اولوب صغر سننده حرب اسراسی میاننده استانبوله کتورلش و حد بلوغه و اصل اولنجه یه قدر (تکفور طاغنده) بردات نزدنده تربیه اولمشدر . بعده کندو آرزویله تجار کیلرینه طائفه لکه دخالت و جزایر عمیرت ایدوب و دیعه دست مشیت اولان شجاعت مفرطه و ذکای فوق العاده سی سایه سنده آز وقت ایچنده کسب نام و شهرت ایدرک، جزایر ده لیمان رئیسلیکی کبی بر مرتبه معتنایی احراز ایلمشدر . مؤخرآ جزایر دیایلر یله بینلرنده تحدت ایدن عداوت و رقابت سببیه ایتالیا یه فرار ایدوب استانبوله کلمش و امرای بحریه سلکنه داخل اولمشدر . یوماً فیوماً نوازش و التقات دولت ابد مدته نائل اولوب چشمه محاربه سنده کوریلان جسارت و دلاورلیکی و متعاقباً یعنی جزیره سنی دشمندن تخلیص امرنده اختیار ایتدیکی فدا کارلق اوزرینه رتبه وزارتله قبودان دریا اولمش و اسم سامیلرینه غازیلک نام بسالت آناسی علاوه قلمشدر .

بعد المصالحه دولت عثمانیه جه بر قوه کافیه بحریه یه مالک اولمق نه درجه لدره اهم و الزم اولدینی حسن پاشایه معلوم اولدیفندن دوئتمانک اصلاح و تقویه سنه مدبرانه و حیثیکارانهمی و غیرتدن خالی اولوب آنجق اجرا آتنده اسکی اصوله تطبیقاً بعض مرتبه بی رحمانه شدتله و مجازاتله اجراسنی اعتیاد ایشیدی . مشارالیه هر قدر علوم و فنونک غوامضنه واقف دکل ایدیه ده فن آشنا اولانلره لایق اولان حرمت و محابته اهل ایتدیکی کبی ذکاوت طبیعی و قوه عقلیه سنک فوق العاده لیکله اورو . بالبلرک ترقیات فنیه و صنایع موجوده و قواعد حربیه لرینه کسب و قوف ایدرک بونلری موقع استعماله قویتمده اظهار قدرت و مهارت ایلمش و ممالک شاهانده ساکن اهالی ساحلیه دن سلك بحریه یه الویریشلی اولانلری بحق ایلکلامشیدی . دوئتمای هایلونک تعمیرات و اصلاحاتی عصرینک ترقیاتیه متناسب

بر صورتده فعله چیقارمق ایچون تدقیقات عمیقه اجرا ایدوب ، انشا آتک محور لایقنده جریانی وضابطان بحرینک تدریس و تربیه لرینی و عسکرک تلبس و تعیشلری خصوصاتی بر نظام تحتنه وضع ایتمک پک چوق خدمتلا ایشیدی . برانکلیر معماری دلالتیه موجود اولان کیلرک اسکی اصولده کی آغز واستعمالی صعوبتلی آرمه لرینی تنظیم و تخفیف ایش و غایت یوکسک و خطال بر صورتده اولان قیچلرینی آلچالته رق ۳۳ بورده لرینه ایکی صره طوپ وضع ایلمشدر . مشار الیهک ثمره سعی وغیرتی اوله رق دونمای هایون قالیونلری قرق قطعه یه بالغ اولمش و سواحل شاهانه نک دشمن تعرضدن وقایه سیچون دولتک یوز قطعه قالیونه مالکیتی لزومنی عتبه دولتیه انها ایلمشیدی . دونمای مذکور ی غرب اوجاقلری و یاخود آدریاتیق دکزینک سواحل شرقیه سی سفینه لرنده خدمتی سبق ایش مجرب و معلم افراد ایله تجهیز و ماریز صنفده استخدام اولمق اوزره رعایای دولت علیه دن اولان خرسینا لردن کیچیلر تحریر ایلمشدر .

(۱۱۹۷) ه سنه سنده روسیه لیرک قریبی استیلا سیله سیواستپول کی بر محفوظ و استانبوله قریب لیانه و آرزمانده قوتلی بردونمایه مالکیتلرینی نظر دفته آلوب بروقه ناکه ظهورده و علی الخصوص موسم شتاده دونمانک مرتب و مجهز بولنسیچون ، صوگ بهارده سفردن عودت اولنوب کیلر ترسانه یه باغلانده ، افراد بحریه داغیدلیوب استانبوله بولندیرلسنی مقتضی کوردیکندن ، افراد مذکور نک بیتوتلرینه مخصوص اولمق اوزره قاسم پاشا بحریه قشله سنی بنا ایلمشدر . بر طرفدن بوکسی اصلاحاته سعی و اهتمام ایتدیکی حالده موسم صیفده دخی دونمایله دکزه چیقارمق کچن محاربه ده روسیه لیرک اغغالیله عصیان ایدن موره اهالیسنی تحت اطاعته ادخال و بونلرک مظالمندن سواحل و جزایر اهالیسنی تخلیص ایله ارشپک امنیتی تأمین ایلمشیدی . مؤخرأ برالشامده عصیان اوزره اولان شیخ طاهرک اوزرینه کیدوب برنجی حمله ده عونونه سنی پریشان ایدرک (عکا) قلعه معتاسنی محاصره و ضبط ایلمش بووجهله اهالی بلده یی تحت اطاعته کتورمشیدی . متعاقباً مصرده ظلم و تعدیلری درجه نهاییه واران امرانک تربیه لرینه مأمور اولوب دونمای هایون ایله اسکندریه یه عزیمت و (رشید) دن نهراً مصره کیدوب (رحمانیه) قصبه سنده عصانه غلبه ایله مصره کیرمش و مملکتک دوچار اولدینی مصائبی دفعه سعی وغیرت ایلمشدر .

ایشته مشار ایله مصرده ایکن روسیه یه اعلان حرب اولنوب علی العجله استانبوله جلب اولندیغندن ناچار ممکن مرتبه تدارکات کوروب بحر سیاهه چیقمشیدی .

— عهد سلطان عبدالحمید خان اول —

روسیه لیردن قریمک استرداد ییت دیانت پرورانه سیله قبودان غازی حسن پاشا نک دونمای هایون ایله بحر سیاهه چیقماسی و احضار اولنان بر قول اردویی دخی بحراً سوق ایتسی خصوصنه اراده شاهانه شرفصدور ایلدی .

مشار ایله برخیلی زمانلر مأموراً مصرده بولندیغندن دونمانک ترتیبات و تجهیزاتی ترسانه کتخداسی طرفدن ایفا اولمغله بو خصوصده آرزوسی وجهله اکل نقصانه وقت بوله مامشیدی ؛ آنجق حرکتدن

